

Sygn. akt II UK 63/17

POSTANOWIENIE

Dnia 7 lutego 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z wniosku A.Z.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w G.
o prawo do emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 7 lutego 2018 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...].
z dnia 14 października 2016 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od organu rentowego na rzecz ubezpieczonego
kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów
zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 14 października 2016 r., sygn. akt III AUa [...] Sąd Apelacyjny w [...]. w sprawie z odwołania A.Z. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. z 21 września 2015 r., w której organ rentowy odmówił wnioskodawcy prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym, oddalił apelację organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego w G. z 17 marca 2016 r., sygn. akt VIII U [...], w którym Sąd zmienił decyzję organu rentowego i przyznał A.Z. prawo do emerytury w obniżonym wieku.

W sprawie ustalono, że A.Z., urodzony 3 października 1950 r., nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego. Na dzień 1 stycznia 1999 r. miał

udowodnionych 26 lat 3 miesiące i 5 dni okresów składkowych i nieskładkowych, w tym 8 lat, 7 miesięcy i 9 dni pracy w szczególnych warunkach.

W okresie od dnia 24 lipca 1985 do dnia 26 listopada 1986 r., od dnia 24 stycznia 1987 r. do dnia 8 grudnia 1987 r., od dnia 30 kwietnia 1988 r. do dnia 4 sierpnia 1989 r., był zatrudniony za pośrednictwem „P.” Sp. z o.o. w W. u armatora zagranicznego na stanowisku „radio oficer”.

W okresie od dnia 15 stycznia 1993 r. do dnia 16 lipca 1993 r., od dnia 14 października 1993 r. do dnia 28 maja 1994 r. był zatrudniony za pośrednictwem „M.” Sp. z o.o. w G. u armatora zagranicznego na stanowisku „radio oficer”. W okresie od dnia 20 czerwca 1995 r. do dnia 1 maja 1996 r., od dnia 29 sierpnia 1996 r. do dnia 01 czerwca 1997 r., od dnia 17 września 1997 r. do dnia 12 stycznia 1998 r. oraz od dnia 26 czerwca 1998 r. do dnia 31 grudnia 1998 r. był zatrudniony za pośrednictwem „A.” Sp. z o.o. w W., która przekształciła się w „I.” Sp. z o.o. w G., u armatora zagranicznego na stanowisku „radiooficer”.

W powyższych okresach ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę jako członek załóg statków morskich w żegludze międzynarodowej na stanowisku radiooficera.

Sąd Apelacyjny ocenił, że choć ustalenia Sądu Okręgowego co do okresów zatrudnienia w warunkach szczególnych są niepełne, a w uzasadnieniu wyroku Sądu pierwszej instancji można dostrzec rozbieżność z sentencją w odniesieniu do oceny odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, to jednak sam wyrok odpowiada prawu, co jednak uczyniło konieczną ponowną, prawidłową ocenę materiału dowodowego zebranego w toku postępowania.

Sąd odwoławczy uznał, że wywiedziona przez stronę skarżącą apelacja sprowadzała się w znacznej części do próby wzruszenia ugruntowanej oceny zagadnienia prawnego - kwestii uwzględnienia okresów zatrudnienia u armatorów zagranicznych do okresów pracy w szczególnych warunkach - wielokrotnie rozstrzyganej przez Sąd Najwyższy oraz sądy powszechne.

Sąd Apelacyjny dokonując ponownej analizy materiału dowodowego stwierdził, że do okresów pracy w szczególnych warunkach należało A.Z. zaliczyć okresy:

- od dnia 25 września 1976 r. do 15 maja 1980 r.; od 1 czerwca 1980 r. do 5 listopada 1981 r.; od 6 grudnia 1981 r. do 16 marca 1983 r.; od 24 marca 1983 r. do 23 czerwca 1985 r. w D., co nie było przez strony kwestionowane - dając łącznie 8 lat, 7 miesięcy i 9 dni;

- od dnia 24 lipca 1985 r. do dnia 26 listopada 1986 r.; od dnia 24 stycznia 1987 r. do dnia 8 grudnia 1987 r. oraz od 30 kwietnia 1988 r. do dnia 4 sierpnia 1988 r. - okres wynikający z zaświadczenia z agencji P. stwierdzającego zatrudnienie oraz odprowadzania składek - dając łącznie 3 lata 5 miesięcy oraz 24 dni;

- od dnia 31 stycznia 1990 r. do dnia 11 lipca 1990 r.; od dnia 10 grudnia 1990 r. (data zamustrowania na jednostce) do dnia 30 maja 1995 r. – potwierdzone zaświadczeniem z agencji L. oraz wynikające z książeczki żeglarskiej ubezpieczonego - okresy te Sąd pierwszej instancji pominął, zaś ZUS potraktował, jako okresy składkowe, lecz nie okresy wykonywania pracy w szczególnych warunkach - łącznie 11 miesięcy;

- od dnia 8 marca 1992 r. do dnia 1 maja 1992 r. (data wymustrowania z jednostki R.) - łącznie 1 miesiąc i 24 dni;

- od dnia 20 maja 1992 r. (data zamustrowania na jednostce S.) do dnia 31 października 1992 r. (z pominięciem okresu 1-23 listopada 1992 r. tj. do daty wymustrowania, albowiem z zaświadczenia L. nie wynika, by za listopad 1992 r. odprowadzona została składka) - łącznie 5 miesięcy i 12 dni;

- od dnia 17 stycznia 1993 r. (data zamustrowania na jednostce) do dnia 16 lipca 1993 r., co wynika z zaświadczenia M. i okresu na który została zawarta umowa – łącznie 6 miesięcy,

- od dnia 14 października 1993 r. do dnia 13 kwietnia 1994 r., co wynika z zaświadczenia M. i okresu na który została zawarta umowa o pracę - łącznie 6 miesięcy;

- od dnia 1 lipca 1995 r. do dnia 31 marca 1996 r. - łącznie 9 miesięcy – gdyż wyłącznie za ten okres zostały odprowadzone składki za ubezpieczonego,

Wszystkie powyższe okresy dają po zsumowaniu 15 lat, 4 miesiące oraz 10 dni. Sąd odwoławczy zauważył również, że powyższe okresy zostały zaaprobowane przez organ rentowy, jako okresy składkowe.

W konkluzji Sąd Apelacyjny uznał, że zasadne jest przyjęcie, że w okresach zatrudnienia ubezpieczonego za granicą u pracodawców zagranicznych ubezpieczony A.Z. w rozmiarze powyżej 15 lat świadczył pracę w warunkach szczególnych, stale oraz w pełnym wymiarze czasu na stanowisku radiooperatora. Z tytułu tej pracy jednostki kierujące do pracy za granicą uiszczały na rzecz organu rentowego składki na ubezpieczenie społeczne, w wysokości wskazanej, kolejno: w treści § 6 ust. 2 uchwały Rady Ministrów z dnia 3 września 1984 r. w sprawie zasad podejmowania pracy przez obywateli polskich za granicą u pracodawców zagranicznych (M.P. z 1984 r. Nr 23, poz. 157 ze zm.) w brzmieniu obowiązującym od dnia 28 listopada 1985 r. i w treści art. 29 pkt 1 ustawy z dnia 29 grudnia 1989 r. o zatrudnieniu (Dz.U. z 1989 r. Nr 75, poz. 446 ze zm.).

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżył w całości skargą kasacyjną organ rentowy. Skargę oparto na zarzucie naruszenia przepisów prawa materialnego i procesowego.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparto na przyczynach przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 oraz 2 k.p.c. Wskazano, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne oraz potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości w praktyce przy ich stosowaniu, a mianowicie: czy można zaliczyć do okresów pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227) okres pracy marynarza, wykonywanej u armatora zagranicznego, do której został skierowany przez pośrednika, nie będącego płatnikiem składek.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną strona pozwana wniosła o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz zasądzenie od organu rentowego na rzecz ubezpieczonego kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, a w przypadku nieuwzględnienia powyższych wniosków o oddalenie skargi kasacyjnej i zasądzenie od organu rentowego na rzecz ubezpieczonego kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna organu rentowego nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie (1) występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) oraz potrzeba dokonania wykładni przepisów prawa budzących poważne wątpliwości (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 czy 2 k.p.c.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych. Wątpliwości te i rozbieżności należy przytoczyć, przedstawiając ich doktrynalne lub orzecznicze źródła (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; czy z 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX nr 424365 i 1652383). Konieczne jest wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 grudnia 2007 r., sygn. akt I PK 233/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 43). Powołanie się na omawianą

przesłankę wymaga również wykazania, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania na czym polegają wątpliwości związane z jego rozumieniem oraz przedstawienia argumentacji świadczącej, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, nie należą do zwykłych wątpliwości, które wiążą się z procesem stosowania prawa. W przypadku, gdy w ramach stosowania tych przepisów powstały już w orzecznictwie sądów określone rozbieżności, skarżący powinien je przedstawić, jak też uzasadnić, że dokonanie wykładni jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07; z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07; z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; z 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, niepubl.; z 8 lipca 2009 r., I CSK 11/09, niepubl.; z 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, LEX nr 2054493). Ponadto, ze względu na publicznoprawne funkcje skargi kasacyjnej, skarżący powinien wykazać celowość dokonania wykładni konkretnego przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 14 grudnia 2012 r., III SK 29/12, LEX nr 1238124).

Należy zauważyć, że skarżący nie spełnił wymagań określonych powyżej, pozwalających przyjąć, że w przedmiotowej sprawie rzeczywiście zachodzi potrzeba dokonania wykładni przepisów prawa. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej w ogóle nie przedstawiono argumentacji dotyczącej występowania w sprawie potrzeby dokonania wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości, czy też wywołujących rozbieżności w orzecznictwie. Skarżący nie wskazał, wykładnia których przepisów miała by budzić poważne wątpliwości, nie wskazał żadnych rozbieżnych orzeczeń dotyczących przepisów stanowiących podstawę rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. W uzasadnieniu skargi kasacyjnej nie wyjaśniono również jakie poważne wątpliwości interpretacyjne się w niej ujawniły. *De facto* uzasadnienie skargi kasacyjnej oraz wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania stanowi jedynie polemikę ze stanowiskiem Sądu drugiej instancji, natomiast w ogóle nie ma w nim uzasadnienia występowania w niniejszej sprawie przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.

Z kolei istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. W świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne polega na sformułowaniu samego zagadnienia wraz ze wskazaniem konkretnego przepisu prawa, na tle którego to zagadnienie występuje oraz wskazaniu argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, w tym także na sformułowaniu własnego stanowiska przez skarżącego. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Analogicznie należy traktować wymogi konstrukcyjne samego zagadnienia prawnego, formułowanego w ramach przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. oraz jego związek ze sprawą i skargą kasacyjną, która miałaby zostać rozpoznana przez Sąd Najwyższy. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179) i pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą, co oznacza, że sformułowane zagadnienie prawne musi mieć wpływ na rozstrzygnięcie danej sprawy (postanowienia Sądu Najwyższego z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, LEX nr 864002; z 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, LEX nr 560504), a w końcu, dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości.

W rozpoznawanej sprawie skarżący nie wskazał jakiegokolwiek zagadnienia prawnego, które mogłoby uzasadniać przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący sformułował jedynie zagadnienie prawne, jednak nie uzasadnił on w żaden sposób, że zagadnienie to posiada walor istotności, co uzasadniałoby przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Skarżący polemizuje jedynie z wyrokiem Sądu Apelacyjnego, nie przedstawiając jednak argumentacji, z której wynikałoby dlaczego sformułowane przez niego zagadnienie jest istotne, jak również nie wskazuje, które przepisy wymagają wykładni Sądu Najwyższego, na czym polegają związane z tym poważne wątpliwości, czy też nie przedstawia rozbieżności występujących w orzecznictwie sądów. Dodać również należy, że zagadnienie prawne zawarte w skardze kasacyjnej nie ma oparcia w stanie faktycznym ustalonym przez Sąd drugiej instancji, bowiem Sąd ten ustalił, że podmioty delegujące ubezpieczonego do pracy były płatnikami jego składek na ubezpieczenia społeczne i składki te rzeczywiście opłacały.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie w punkcie drugim ma swoje oparcie w § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804).